

Om farligt avfall

Vad är farligt avfall?

Farligt avfall är material som innehåller ämnen som är farliga för hälsa eller miljö. Detta gör att det måste tas omhand på rätt sätt. Om det kommer ut i naturen sker en förgiftning på längre sikt. Detta är ett av de största hoten mot vår miljö.

Vad som är farligt avfall finns upptaget i "Avfallsförordningen SFS 2001:1063". Det ska ha någon eller några av följande egenskaper:

- Explosivt
- Oxiderande
- Brandfarligt
- Irriterande
- Hälsoskadligt
- Giftigt
- Cancerframkallande
- Frätande
- Smittfarligt
- Fosterskadande
- Mutagent
- Ekotoxiskt

Farligt avfall i våra hem

Alla kommer vi dagligen i kontakt med material som, när det ska kastas, blir farligt avfall. Vi har det hemma i städskåpet eller i garaget. Vi köper det på apotek, i färgaffär, bensinmack m.m.

Ofta tänker vi oss att det är stora företag bakom utsläpp och att vi själva inte kan påverka detta. I hushållen hanteras ju mindre mängder. Den sammanlagda mängden från alla hushåll blir dock stor. Om varje invånare i Lunds kommun håller ut 1 dl lacknafta så blir detta totalt 10 050 liter. Detta motsvarar en hel tankbil. Och är förödande för miljön!

Därför ska allt farligt avfall lämnas på miljöstation. Det är en av de viktigaste källsorteringarna man som privatperson kan göra.

I våra hushåll finns flera olika sorters farligt avfall. T.ex.

- färg-,lim-, lackrester
- lösningsmedel t.ex. lacknafta, aceton, tändvätska
- bekämpningsmedel
- rengöringsmedel t.ex. maskindiskmedel, toalettrensning
- batterier
- syror - t.ex. saltsyra, ackumulatorsyra
- baser - t.ex. klorin, ammoniak
- sprayflaskor med rester i
- framkallningsvätskor
- kemikalier
- Lampor - som glödlampor, lågenergilampor, lysrör
- elektriska apparater t.ex. cd-spelare, dator, mobiltelefon, elektrisk tandborste, kaffe-bryggare.

Sveriges miljömål - Giftfri miljö

Sveriges riksdag har antagit 16 miljömål varib målet "Giftfri miljö" ingår:

"Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden."

För att nå målet pågår arbete på flera fronter där bl.a. utfasning av särskilt farliga ämnen från marknaden sker (bl.a. kadmium och kvicksilver).

Vad kan enskilda göra?

Bland de saker man som privatperson kan göra för att bidra till miljömålet är att

- **Undvika att använda kemikalier i onödan**, och använd miljömärkta kemiska produkter så långt det är möjligt. Miljömärkta produkter är mindre skadliga än sådana som inte är miljömärkta.

- **Lämna ditt farliga avfall på rätt ställe - miljöstationen!** Farliga ämnen kan annars komma ut och orsaka skada i miljön.

Spelar det någon roll?

Ja, det spelar roll! Om vi en och en slarvar och slänger farligt avfall på fel ställe så blir det rätt mycket som hamnar fel. Men om vi alla ser till att det hamnar rätt så kan vi påverka vår miljö. Och det bästa vi kan göra är att handla rätt produkter från början!

Batterier

Batterier kan innehålla de giftiga tungmetallerna kadmium, kvicksilver och bly. Om dessa ämnen kommer ut i naturen kan det ge allvarliga konsekvenser. Ämnena har även gemensamt att de anrikas, dvs. stannar kvar i kroppen istället för att utsöndras i form av svett eller urin. I övrigt innehåller batterier ofta mangandioxid, järn, zink, kol, klor, tenn, nickel, koppar, salmiak och svavelsyra.

För att förhindra att dessa giftiga metaller kommer ut i vår miljö ska alla batterier lämnas in för att tas omhand speciellt.

Olika sorters batterier

Vi har flera olika sorters batterier i våra hem. En del av dem är inbyggda och byts inte ut så ofta t.ex. i rakapparater, eltandborste, leksaker, verktyg och mobiltelefon. Andra är löstagbara batterier som i ficklampan, klockan, bärbara spelare m.m.

Miniatyrelektroniken har s.k. knappcells-batterier som t.ex. i klockor, miniräknare, kameror och leksaker. Samtliga knappceller och batterier uppbyggda av knappceller, med undantag för litiumknappceller, innehåller kvicksilver.

Uppladdningsbara batterier blir allt vanligare. Denna typ av batterier har blivit ett stort problem då inte alla tänker på att apparaten innehåller ett batteri. Det särskilt om batteriet är fastmonterat i apparaten.

Det finns fyra olika typer av uppladdningsbara batterier:

- * Nickelkadmiumbatterier (miljöfarliga)
- * Blybatterier (miljöfarliga)
- * Nickelmetallhydridbatterier
- * Litiumjonbatterier.

Miljöfarliga batterier förekommer i äldre apparater men även bl.a. i videokameror, stillbildskameror, TV-apparater, videospelare, freestyle, mobiltelefoner, personatorer, eltandborstar, hushållsapparater etc.

Vad händer sedan?

Efter sortering av batterierna lämnas de till olika återvinnings- eller slutförvaringsanläggningar. Så mycket som möjligt av batterierna återvinns förutom de som innehåller kvicksilver. Kviksilver skall totalt fasas ut ur användning.

Kviksilverbatterier transporteras vidare för upp- och förvaring. Nickelkadmiumbatterier och nickelmetallhydridbatterier transporteras vidare för återvinning. Såväl kadmium som nickel återvinns. Återvunnet kadmium används för tillverkning av öppna nickelkadmiumbatterier för industribruk. Nickel går till stålverk.

Från blybatterierna återvinns blyet. Återvunnet bly säljs bl.a. för nytillverkning av blybatterier. Bly är tänkt att på sikt fasas ut men just nu finns inget bra alternativ till bly t.ex. för startbatterier till bilar.

Alkaliska batterier och brunstensbatterier bör numera vara i det närmaste fria från kvicksilver och läggs tills vidare på deponi.

Elektronik

Elektriska och elektroniska saker innehåller ofta delar med farliga ämnen som ska tas omhand separat. Därför räknas även dessa saker som farligt avfall. Allt som drivs med sladd eller batteri ska lämnas in på återvinningscentral.

De elektriska apparaterna kan t.ex innehålla:

- kvicksilver i lysrör och i strömbrytare i t.ex. gamla kaffebryggare,
- andra tungmetaller, som t.ex. bly i kameror, telefoner, bildskärmar
- PCB i kondensatorer i vitvaror som t.ex. tvättmaskin
- Nickel och kadmiumbatterier i uppladdningsbara verktyg m.m.
- PCB, flamskyddsmedel och olika tungmetaller i t.ex. mobiltelefoner, datorer

Vad händer sedan?

De elektriska apparaterna transporteras till Sysavs Elektronikåtervinning där de plockas isär. De komponenter som innehåller farliga ämnen tas omhand. Material som kan gå till återvinning sorteras ut, till exempel olika metaller.

Ungefär en procent av innehållet i elavfall är farligt avfall, det vill säga ämnen som är farliga för miljö och hälsa. Genom att de eldrivna föremålen plockas isär kan de farliga delarna tas om hand. Elavfallet består till 45 procent av metaller som återvinns. Delar av plast och trä förbränns och blir energi.

Glödlampor, lysrör och lågenergilampor

Alla sorters lampor skall lämnas in på återvinningscentral. Lamporna innehåller ämnen som kan vara skadliga för miljön. T.ex. klassas lysrör som farligt avfall i och med att de innehåller lyspulver med kvicksilver.

Lysrörspulvret, som innehåller sällsynta jordartsmetaller, kan efter utsortering återanvändas vid tillverkning av nya lysrör. Metalldelarna kan återvinnas och glaset kan, efter omsmältning, användas till produktion av nya ljuskällor.

Lampor ska lämnas hela och utan emballage.

Läkemedel

Att det finns läkemedel är vi tacksamma för när vi är sjuka. Men de kan även innehålla miljöskadliga ämnen som kan läcka ut i miljön och göra skada.

Forskare har hittat läkemedelsrester i jord, sediment och i vatten. Än så länge är kunskapen inte så stor om hur läkemedel påverkar vår miljö. Men att det kan bli skador vet vi. Antibiotika kan till exempel ge resistent bakteriestammar och läkemedel som innehåller hormoner kan orsaka hormonella störningar hos djur.

De läkemedel som varje år säljs i Sverige innehåller totalt mer än tusen ton biologiskt aktiva läkemedelssubstanser. Det är främst dessa aktiva substanser som kan vara farliga för miljön. Det är därför viktigt att lämna in överblivna läkemedel till Apoteken så att de kan omhändertas på rätt sätt.

Vad händer sedan?

De läkemedel som lämnas in på apoteken fraktas till förbränningsanläggningar runtom i landet. Varje år förbränns drygt 900 ton läkemedel, inklusive förpackningar.

I förbränningen är det så höga temperaturer att läkemedlen och dess beståndsdelar faller sönder. Rökgaserna renas effektivt och håller utsläppen av försurande gaser på en låg nivå. Resterna från rökgasreningen och askan har låg giftighet och läggs på godkända deponier.

Kemiska produkter

Vi använder alla produkter som har en sammansättning där miljöfarliga ämnen kan finnas. Det gäller målarfärg, bekämpningsmedel, rengöringsmedel, tvättmedel osv.

Det bästa är att handla så miljövänligt som möjligt. Om det är ett miljömärkt medel framgår det av paketet. Det finns "Bra Miljöval" (Falken), Svanen-märkning, EU-blomman och KRAV-märkta produkter. Det lönar sig framåt i tiden att handla i affärer som tar hem ett miljömärkt sortiment!

Om det inte finns något miljövänligt alternativ till det du ska göra är det viktigt att inte använda medlet mer än nödvändigt och att hålla de doseringsanvisningar som finns. Det överblivna medlet ska sedan lämnas in som miljöfarligt avfall på en miljöstation.

Exempel på miljöfarliga produkter

Bekämpningsmedel

Färg

Lim

Lack

Lösningsmedel - thinner, lacknafta, bensin, terpentin, aceton m.m

Rengöringsmedel - propplösare, kalkborttagare, blekmedel, polish, fläckborttagningsmedel m.m.

Sprayflaskor

Fotokemikalier

Ammoniak

Syror - t.ex batterisyra

Spilloljor

Vad händer sedan?

Efter insamling går produkterna vidare till behandling beroende på vad det är. I vissa fall kan återvinning ske, i andra fall destrueras medlet på godkänd anläggning.

Alla farliga kemiska produkter ska vara tydligt märkta med farosymbol samt risk och skyddsinformation. Förvara kemiska produkter i originalförpackningen, på ett säkert ställe och lämna till miljöstation när den inte behövs mer.

Visste du att...

- Under 2005 lämnade varje person i Sverige i genomsnitt in 2,9 kg farligt avfall.

- Under 2005 lämnade varje svensk in i genomsnitt 14 kg elavfall.

- En studie vid 100 apotek i Region Skåne visade att ca två procent av de läkemedel som säljs lämnas tillbaka till apoteken.

- Produktionen av kemiska ämnen i världen har ökat sedan andra världskriget från 7 miljoner ton till 400 miljoner ton. Ämnena ingår i över 60 000 olika kemiska produkter bara i Sverige.

- Miljögifter drabbar alla levande varelser. Djuren i toppen av näringskedjorna är värst utsatta. Sälarna och flera rovfågelarter har varit nära utrotning på grund av att deras fortplantning störts, främst av DDT och PCB.

-Triclosan är en effektiv bakteriedödare men kan orsaka stora miljö- och hälsoproblem. Kemtekniska produkter som innehåller triclosan ska varningsmärkas. Det gäller dock inte hygienartiklar. Triclosan kan finnas i tandkräm, tvålar, deodoranter och andra hygienartiklar. Det tillsätts i vissa plastskärbrädor och rengöringssvampar.

-Bromerade flamskyddsmedel, BFR, är kemiska föreningar som innehåller grundämnet brom. Idag används det som brandskydd i bl.a. elektronisk utrustning, höljen till datorer och textilier. Medlet har egenskaper som gör att de kan tas upp av levande vävnader där de "upplagras" - det innebär att halterna blir högre i vävnaden än i omgivningen. Forskare har nu hittat medlet i pilgrimsfalkarnas ägg.

- I rengöringsmedel finns tensider. En del av tensiderna är svårnedbrytbara och kan vara giftiga för bland annat vattenlivet. T.ex. kan syreupptagningsförmågan försämrats hos fiskar.

Läs mer!

Tips på läsning via internet:

Om våra miljömål:

Miljömålportalen - <http://miljomal.nu/>

Tips för en giftfri städning, Ren glädje,

Håll Sverige Rent - <http://www.giftfrimiljo.nu>

Sveriges Naturskyddsförening - <http://www.snf.se/>

Kemikalieinspektionen - <http://www.kemi.se>

Källor:

Batteriinsamlingen

Håll Sverige Rent

Kemikalieinspektionen

Läkemedelsverket

Svenska Naturskyddsföreningen

RVF-Svenska Renhållningsverksföreningen

SYSAV

Traktorvägen 16, 226 60 Lund

tel: 046 - 35 50 00 vx

lundsrenhallningsverk.se

renhallningsverket@lund.se

2006